

**EMBARGÓ HATÁLYA ALÁ TARTOZÓ ÉRZÉKENY INFORMÁCIÓ:
ÉLELMISZERCSALÁS ELLENI EURÓPAI HÁLÓZAT KORLÁTOZOTTAN
HASZNÁLHATÓ**

KÉRDÉSEK ÉS VÁLASZOK

Mézhamisítással kapcsolatos kérdések és válaszok

Mit jelent az összehangolt uniós fellépés?	2
Van-e jelenleg uniós szabályozás a mézzel kapcsolatban?	2
Milyen szabályok vonatkoznak a méz cukortartalmára?	2
Miért vált a méz összehangolt uniós fellépés tárgyává?	2
Melyek a mézzel kapcsolatos leggyakoribb csalárd gyakorlatok?	3
Melyek a mézzel kapcsolatos csalás mozgatórugói?	3
Milyen közvetlen és közvetett következményei vannak a cukorral végzett mézhamisításnak?	3
Mézhamisítást jelent-e a méhek cukorsziruppal való etetése?	4
Mik voltak a „From the Hives” elnevezésű összehangolt uniós fellépés célkitűzései?	4
Kik és milyen szerepben vettek részt a „From the Hives” elnevezésű összehangolt uniós fellépésben?	4
Mi volt az ellenőrzési terv mintavételi módszertana?	5
Milyen analitikai módszereket és döntési mechanizmusokat alkalmaztak a gyanús mézminták azonosítására?	5
Mit mutatnak a mintavételi szakasz eredményei?	6
Az összehangolt uniós fellépés eredményei reprezentatívak-e az EU mézpiacára nézve?	6
Melyek a mintavételi szakasz főbb következtetései?	6
Mit mutatnak a vizsgálati szakasz eredményei?	7
Melyek a vizsgálati szakasz főbb következtetései?	7
Hogyan zajlanak az OLAF vizsgálatai?	7
Az EU összehangolt fellépése során milyen jogi keret szabályozza az OLAF beavatkozását?	8
Hogyan gyűjti az OLAF a digitális bizonyítékokat?	8
Milyen eredményeket hozott az OLAF vizsgálata?	8
Hogyan fog a Bizottság fellépni annak biztosítása érdekében, hogy a mézet ne hamisítsák cukorral?	8
Hogyan fog a Bizottság együttműködni a harmadik országok illetékes hatóságaival?	9

Mit jelent az összehangolt uniós fellépés?

A Bizottság szolgálatai – saját kezdeményezésük, illetve egy vagy több uniós tagállam kérése alapján – uniós szinten koordinálhatnak tevékenységeket. Ez akkor fordul elő, ha több tagállam gazdasági szereplői érintettek egy esetleges csalárd rendszerben, és ha a gyanú egészségügyi vagy jelentős társadalmi-gazdasági kockázatot jelent. Az ilyen uniós szintű koordináció döntési kritériumai a kockázatok súlyosságát, a rendelkezésre álló információ megbízhatóságát és a korábbi esetekhez való hasonlóságát veszik figyelembe. Ha a gyanú importált termékekkel kapcsolatos, a Bizottság kapcsolatba lép az érintett nem uniós országokkal, és célzott tájékoztatást és vizsgálatokat kér.

Van-e jelenleg uniós szabályozás a mézzel kapcsolatban?

A méz természetes termék, amelynek édesítő tulajdonságát ősidők óta nagyra becsülik. Az uniós jogszabályok célja a méz mint feldolgozatlan mezőgazdasági nyerstermék tisztaságának megőrzése, a kémiai összetételt érintő módosítások kizárásával.

A 2001/110/EK tanácsi irányelv 1. melléklete 1. pontjának meghatározása szerint a méz: *„az Apis mellifera méhek által növényi nektárból vagy élő növényi részek nedvéből, illetőleg növényi nedveket szívó rovarok élő növényi részeken kiválasztott anyagából előállított természetes édes anyag, amelyet a méhek begyűjtenek, saját különleges anyagaik hozzáadásával átalakítanak, raktároznak, dehidratálnak, és lépekben érlelnek.”*

Az irányelv az összetételre vonatkozó ismérveket („emberi fogyasztás céljára”) és a kapcsolódó címkézési követelményeket is meghatározza. E követelmények a méz uniós forgalomba hozatala előtt teljesítendőek.

Milyen szabályok vonatkoznak a méz cukortartalmára?

A természetes cukrok jelentik a méz egyik fő összetevőjét, és a növényi forrástól függően különböző mennyiségben lehetnek jelen. A mézről szóló 2001/110/EK tanácsi irányelv két követelményt állapít meg a cukortartalomra vonatkozóan:

1. fruktóz- és glükóztartalom együttesen legalább 60 g/100 g a virágméz és legalább 45 g/100 g a harmatméz és a kapcsolódó keverékek esetében;
2. szacharóztartalom legfeljebb 5 g/100 g. Több különleges növényi forrás, például a francia lonc, az eukaliptusz és a levendula esetében azonban magasabb határértékeket állapítottak meg.

Miért vált a méz összehangolt uniós fellépés tárgyává?

A termelői szervezetek és a fogyasztóvédelmi szövetségek többször is aggódalmukat fejezték ki a méz lehetséges hamisításával kapcsolatban. Ezeket az aggódalmakat alátámasztotta a 2015–2017-ben szervezett első koordinált ellenőrzési terv eredménye, amely szerint az ellenőrzött minták legalább 14%-a nem felelt meg a tisztasági referenciaértékeknek (link: https://food.ec.europa.eu/safety/agri-food-fraud/eu-coordinated-actions/coordinate-control-plans/honey-2015-17_en), valamint a riasztási és együttműködési hálózatba felküldött

bejelentések száma (a hálózat az adminisztratív információk cseréjét és a tagállamok közötti együttműködést segíti elő az agrár-élelmiszeripari láncban végzett hatósági ellenőrzések terén) (link: https://food.ec.europa.eu/safety/agri-food-fraud/administrative-assistance-and-cooperation-system_en).

Melyek a mézzel kapcsolatos leggyakoribb csalárd gyakorlatok?

A méz a méhek által előállított természetes anyag. Nem tartalmazhat semmilyen hozzáadott összetevőt (pl. cukor, élelmiszer-adalékanyagok, ízesítőanyagok stb.).

A méz több anyaggal, például cukorral vagy vízzel is hamisítható, de a cukor a leggyakoribb hozzáadott anyag. A méz mennyiségének növelésére olcsó cukorszirupokat használnak, amelyek hatékony kimutatása még kifinomult elemzési módszerek mellett is bonyolult feladat. A növényi forrás vagy egyéb jellemzők feltüntetését is érintik csalárd gyakorlatok, amelyek célja a méz minőségére és értékére vonatkozó fogyasztói megítélés módosítása. A bizonyos földrajzi területen, meghatározott termelési módszerek tiszteletben tartásával előállított méz különleges jellemzőkkel rendelkező, minőségi terméként értékesíthető (OEM, oltalom alatt álló földrajzi jelzés vagy OFJ, oltalom alatt álló földrajzi jelzés). Mivel az OEM/OFJ-mézek ára magasabb, a profit növelése érdekében vonzó célterületet jelentenek a közönséges méz eredetének téves feltüntetésére. A vámszabályok kijátszása céljából a földrajzi eredetre vonatkozó nyilatkozat hamisítása is gyakori. Az összetételhez vagy a címkézéshez kapcsolódó egyéb csalárd gyakorlatok is előfordulnak, például a „méz” elnevezést jogellenesen tüntethetik fel olyan terméknél, amelyet részben vagy egészben gyengébb minőségű termék, például „ipari méz” alkot.

Melyek a mézzel kapcsolatos csalás mozgatórugói?

A természetes édesítőszer iránti fogyasztói kereslet hulláma olyan piacot eredményez, ahol a méz világpiacon áráévek óta a legmagasabb szinten van. Az EU-ban a méz iránti piaci kereslet meghaladja az uniós termelést, ezért jelentős mennyiségű mézet importálnak. A méz piaci ára jelentősen változik a minőség olyan szempontjai szerint, amelyek alapos elemzés nélkül nem mindig láthatóak vagy mérhetőek; ez ad lehetőséget a gazdasági vagy pénzügyi haszon indokolatlan növelését célzó megtévesztő gyakorlatokra. A valódi méz és a cukorszirupok közötti árkülönbség, valamint a méz szirupokkal való kiegészítésének felderítési nehézsége ösztönzi a csalást a tisztességtelen gazdasági szereplők körében.

Milyen közvetlen és közvetett következményei vannak a cukorral végzett mézhamisításnak?

Bár a fogyasztók egészségét érintő kockázat igen csekélynek tekinthető (feltételezve, hogy a hozzáadott cukorszirupok emberi fogyasztásra alkalmasak), a méz cukorral való hamisítása rontja a fogyasztóknak az uniós élelmiszerláncba vetett bizalmát, és problémákat okoz a gazdasági szereplők és a méz hírneve tekintetében.

2021-ben az importméz uniós átlagos egységértéke 2,17 euró/kg volt (az új-zélandi méz kivételével), míg a rizsből készült cukorszirupok kilogrammonként 0,40–0,60 euró körüli áron kaphatók. A méz cukorsziruppal való hígítása tisztességtelen előnyt jelent a csalók számára. Az

ilyen olcsóbb alternatívák és a versenytársak által esetlegesen folytatott tisztességtelen verseny miatt az EU-ban működő hivatásos méhészek méhészeti tevékenységük megszüntetése mellett dönthetnek, ez viszont kedvezőtlenül befolyásolja az EU-ban előállított méz mennyiségét.

Mézhamisítást jelent-e a méhek cukorsziruppal való etetése?

Az év bizonyos időszakában szükség lehet a méhek cukorsziruppal történő etetésére. Ez gyakran egybeesik a méz kaptárból való begyűjtésével, így biztosítva a méhek elegendő táplálékhoz jutását a téli éhezés elkerülése érdekében. A lépekben maradó méhtakarmányt feltétlenül el kell különíteni a forgalomba hozatalra begyűjtendő méztől, ellenkező esetben a méhtakarmány beszennyezi a mézet, a kivont termék pedig nem fog megfelelni a mézről szóló uniós irányelvnek.

A méz jogi meghatározásával azonban ellentétes lenne a méhek cukorsziruppal való etetése a fő nektártermelési időszakban. E meghatározás szerint a méznek növényi nektárból („virágméz” vagy „nektárméz”) vagy élő növényi részek nedvéből, illetve növényi nedveket szívó rovarok élő növényi részeken kiválasztott anyagából („harmatméz”) kell készülnie.

Mik voltak a „From the Hives” elnevezésű összehangolt uniós fellépés célkitűzései?

A fellépés célja az volt, hogy mintavétel és elemzés révén információkat gyűjtsön az Unióba behozott nem megfelelő méz előfordulásáról. Az elemzések kizárólag a hozzáadott cukorszirup(ok) hozzáadásának gyanúját keltő mézek felderítésére összpontosítottak. Az összehangolt fellépés három szakaszban zajlott:

- mézminták gyűjtése az uniós határokon,
- nyomkövethetőségi információk felidézése, és
- EU-n belüli vizsgálatok a behozatal, a feldolgozás, a keverés és a csomagolás helyén.

Kik és milyen szerepben vettek részt a „From the Hives” elnevezésű összehangolt uniós fellépésben?

A fellépést az Európai Bizottság Egészségügyi és Élelmiszerbiztonsági Főigazgatósága kezdeményezte és koordinálta.

Tizenhat tagállam (Belgium, Bulgária, a Cseh Köztársaság, Dánia, Finnország, Franciaország, Görögország, Írország, Lengyelország, Litvánia, Magyarország, Németország, Olaszország, Románia, Spanyolország, Svédország), illetve Norvégia és Svájc önkéntesen vett részt a kezdeti mintavételi szakaszban. A további vizsgálatok mérlegelése előtt az ellenőrzendő szállítmányok rendeltetési helyét is ki kellett választaniuk. A további vizsgálatok az összes olyan rendeltetési tagállamot és EFTA-államot¹ érintették, ahová gyanús szállítmányok érkeztek. Ezeket a vizsgálatokat a behozatal, a feldolgozás, a keverés és a csomagolás helyein végezték.

A tagállamok és EFTA-államok hatóságai részére:

¹ EFTA – Európai Szabadkereskedelmi Társulás (azaz Izland, Liechtenstein, Norvégia és Svájc).

- analitikai segítséget biztosított az élelmiszer-csalással és az élelmiszerek minőségével foglalkozó tudásközpont, amelyet a Közös Kutatóközpont (JRC) működtet (link: https://knowledge4policy.ec.europa.eu/food-fraud-quality_en),
- hírszerzési támogatást nyújtott az Európai Bizottság Egészségügyi és Élelmiszerbiztonsági Főigazgatósága az exportőröktől és importőröktől származó információk felidézéséhez (a TRACES rendszerben² nyilvántartott korábbi importműveletek, illetve a riasztási és együttműködési hálózatban már nyilvántartásba vett meg nem felelések és élelmiszer-csalások gyanúja), és
- kérés esetén hírszerzési és vizsgálati támogatást nyújtott az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) (link: https://anti-fraud.ec.europa.eu/index_en).

Mi volt az ellenőrzési terv mintavételi módszertana?

A tagállamok és az EFTA-államok hatóságai 2021 novembere és 2022 februárja között vettek mézmintákat a határállomásokon. Csak egy tételből vettek mintát abban az esetben, ha az importellenőrzésre bemutatott mézszállítmány egynél több termelési tételből állt. Tételenként több alikvót részt kellett venni az egyesített minta összeállításához, amelyet elemzés céljából a Közös Kutatóközpontnak kellett elküldeni.

Összesen 320 mintát vettek, amelyek többsége Kínából (89), Ukrajnából (74), Argentínából (34), Mexikóból (22), Brazíliából (18) és Törökországból (15) származott. Ezek többségét „többvirágos” (77%) vagy „egyvirágos” (11%) mézként tüntették fel; a többi ismeretlen növényi eredetű volt.

Milyen analitikai módszereket és döntési mechanizmusokat alkalmaztak a gyanús mézminták azonosítására?

Mivel a méz fő összetevője a cukor, a hozzáadott cukrokkal történő esetleges hamisítás mértékét adott esetben nehéz meghatározni. A természetben előforduló cukrok és a hozzáadott cukrok megkülönböztetése különösen nagy kihívást jelent, mivel a hamisított termék nagyon hasonló fizikai és kémiai tulajdonságokat mutathat.

A Közös Kutatóközpont több módszer kombinációját alkalmazta a hozzáadott cukorszirup(ok) gyanúját keltő mézek felderítésére. Az alkalmazott módszerek a jelenleg elérhető legkifinomultabbak közé tartoznak. A Közös Kutatóközpont minőségbiztosítási rendszere ISO 9001 tanúsítvánnyal rendelkezik, a JRC Geel egyes vizsgálati tevékenységei pedig ISO 17025:2017 akkreditáció szerint zajlanak. A jelentett adatok előállításához használt elemzési módszerek azonban nem tartoznak az akkreditáció hatálya alá. E tényt figyelembe kellett venni, amikor a tagállami hatóságok szabályozási intézkedést kezdeményeztek.

² TRACES – kereskedelem-ellenőrzési és szakértői rendszer (https://food.ec.europa.eu/animals/traces_en#about-traces).

Mit mutatnak a mintavételi szakasz eredményei?

A beérkezett 320 minta közül 147 (46%) esetében merült fel a gyanú, hogy nem felel meg a mézről szóló 2001/110/EK irányelv rendelkezéseinek, mivel ezeknél legalább egy, idegen cukorforrásra utaló markert mutattak ki. Az alkalmazott technikák csak minőségi információt szolgáltatnak (markerek jelenléte/hiánya), ennél fogva a méznél nem lehetett megbecsülni a sziruphozzáadás szintjét.

Abszolút értelemben a gyanús szállítmányok legnagyobb száma Kínából származott (89-ből 66, 74%), bár a gyanús minták legmagasabb arányát (15-ből 14, 93%) a Törökországból származó méz mutatta. Az Egyesült Királyságból importált méz esetében még magasabb volt a gyanús minták aránya (10-ből 10, 100%). Az elérhető nyomonkövethetőségi információk azonban azt sejtetik, hogy ez más országokban termelt, majd az EU-ba történő újrakivitele előtt az Egyesült Királyságban továbbfeldolgozott mézből adódhatott.

Az összehangolt uniós fellépés eredményei reprezentatívak-e az EU mézpiacára nézve?

Az eredményeknek nem az EU mézpiacának leképezése volt a célja, hanem az, hogy képet adjanak az importált méz cukorsziruppal végzett hamisításának mértékéről és jellegéről. A mintavétel véletlenszerűen történt. A művelet alatti mintavételi gyakoriság elérte a mintavételi kampány során importellenőrzésre bemutatott szállítmányok 15%-át, és így bizonyos mértékben tükrözte a kereskedelmi forgalmat.

Bár a belső piacra behozott mézszállítmányok bizonyos számát tesztelték, a kapott eredmények a mintavételi időszak alatt fennálló helyzetet mutatják, és nem általánosíthatók vagy extrapolálhatók más helyzetekre.

Az összesen ellenőrzött 123 közül 70 exportőr esetében jelezték az idegen cukrokkal hamisított mézszállítmányok gyanúját. A mintavételnek alávetett 95 importőr kétharmada (63 importőr) volt érintett legalább egy olyan mézszállítmány behozatalában, amelynél felmerült a cukorral végzett hamisítás gyanúja.

Melyek a mintavételi szakasz főbb következtetései?

Az EU összehangolt fellépése megerősítette azt a feltételezést, hogy a belső piacra behozott méz egy része gyaníthatóan nem felel meg a mézről szóló 2001/110/EK irányelv rendelkezéseinek. Az elemzett minták 46%-a esetében merült fel a meg nem felelés gyanúja. A gyanús esetek aránya jóval túllépte a 2015–2017 során végrehajtott korábbi, uniós szintű koordinált ellenőrzési terv eredményét, amikor is az elemzett minták 14%-a nem felelt meg a méz eredetiségének értékelésére megállapított referenciaértékeknek.

Ezt a különbséget azonban magyarázhatja az a tény is, hogy a jelen vizsgálathoz más, jobb felderítési képességű módszereket alkalmaztak. Az EA-IRMS (AOAC 991.41. sz. módszer) útján végzett stabil szénizotóp-arány elemzés – amelyet korábban gyakran használtak a kukoricakeményítőből vagy cukornádból készült cukorszirupok kimutatására – nem volt hatékony a hamisítás gyanúját keltő méz felderítésében. Ez arra utalhat, hogy a mézhez már nem adnak hozzá kukoricakeményítőből vagy cukornádból készült cukorszirupokat, hanem hogy

ezeket az anyagokat részben vagy egészben például rizsből, búzából vagy cukorrépból készült szirupokkal helyettesítették.

Továbbra is jobb, harmonizált és nemzetközileg elismert analitikai módszerek szükségesek ahhoz, hogy a hatósági ellenőrző laboratóriumok képesek legyenek a valódi mézre jellemző cukorprofil nagymértékben utánzó, egyedileg megtervezett cukorszirupokkal hamisított méz kimutatására.

Mit mutatnak a vizsgálati szakasz eredményei?

A vizsgálatok eddig harminchét gazdasági szereplőt érintettek, amelyek közül (eddig) hét ellen szabtak ki jögevős szankciókat termékidegen cukrokkal történő mézhamisítás miatt.

Az EU összehangolt fellépése során összegyűjtött és jelenleg vizsgált egyéb információk a méz és a cukorszirupok EU-n belüli felhasználására és keverésére, a virágporok (eredetmarker) eltávolítására vagy a mézet kísérő okmányoknak a valódi eredet elfedését célzó hamisítására vonatkoznak.

Melyek a vizsgálati szakasz főbb következtetései?

A tagállami hatóságok többsége a rendelkezésükre álló hatósági laboratóriumi technikák alkalmazásával végezte a vizsgálatokat; e technikák elsősorban a mézről szóló uniós irányelv rendelkezéseinek ellenőrzésére szolgálnak, ám önmagukban alkalmazva kevésbé hatékonyak a kifinomult mézhamisítás felderítésére és bizonyítására. Ugyanakkor a „kriminalisztikai vizsgálatok” (azaz a helyszíni ellenőrzés, a mintavétel és a dokumentumok, számítógépek és hívásadatok alapos vizsgálata) hasznosnak bizonyultak a csalók leleplezésében.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a nem uniós országokból behozott és a Közös Kutatóközpont által hamisítás miatt gyanúsnak talált méz egy része továbbra is észrevétlenül jelen van az EU piacán.

Hogyan zajlanak az OLAF vizsgálatai?

A vizsgálati szempontból szóba jöhető összes beérkező információt az OLAF külön erre a célra létrehozott egysége elemzi annak megállapításához, hogy indokolt-e vizsgálati vagy koordinációs ügy indítása.

Ügy esetén az OLAF-vizsgálók megvizsgálják az állításokat és összegyűjtik a tényállás megállapítására szolgáló bizonyítékokat, majd részletes zárójelentést készítenek. E célból összegyűjtik és elemzik az összes igazoló dokumentumot és a rendelkezésükre álló valamennyi adatot, továbbá kikérdezik a tanúkat és a lehetséges gyanúsítottakat. Helyszíni ellenőrzésekre is sor kerülhet.

Az OLAF igazgatási vizsgálatok lefolytatását végzi. E vizsgálatok eredményeit továbbítják az illetékes hatóságoknak. Az OLAF vizsgálata igazgatási, pénzügyi, fegyelmi vagy bírósági eljáráshoz vezethet. Az OLAF feddhetetlen, pártatlan és szakszerű módon, az egyének jogainak és szabadságának tiszteletben tartásával végzi feladatait.

Az EU összehangolt fellépése során milyen jogi keret szabályozza az OLAF beavatkozását?

Az OLAF vizsgálata a 883/2013/EU, Euratom rendelet (a továbbiakban: OLAF-rendelet) 3. cikke alapján indult.

A helyszíni ellenőrzést és a digitális kriminalisztikai adatszerzést a 883/2013/EU, Euratom rendelet 5. cikke alapján indított és a 883/2013/EU, Euratom rendelet 3. cikke alapján lefolytatott vizsgálat során engedélyezték a 883/2013/EU, Euratom rendelet 7. cikkének (2) bekezdésével, a 883/2013/EU, Euratom rendelet 3. cikkének (2) bekezdésével, valamint a 2185/96/Euratom, EK rendelet 6. és 7. cikkével összhangban, az OLAF főigazgatója hatáskörének a 883/2013/EU, Euratom rendelet 17. cikkének (6) bekezdésében foglalt átruházása alapján.

Hogyan gyűjti az OLAF a digitális bizonyítékokat?

Az OLAF digitális bizonyítékokkal foglalkozó szakemberei gyakorlati támogatást nyújtanak az OLAF-vizsgálók számára a digitális kriminalisztika (a digitális bizonyítékok azonosítása, beszerzése, képkalkotása, gyűjtése, elemzése és megőrzése) terén. További információkat a [digitális kriminalisztikai tájékoztató füzet](https://anti-fraud.ec.europa.eu/document/download/2a0a34af-1c33-4103-80c4-801612c3ae90_en?filename=digital_forensic_leaflet_en.pdf) tartalmaz (. https://anti-fraud.ec.europa.eu/document/download/2a0a34af-1c33-4103-80c4-801612c3ae90_en?filename=digital_forensic_leaflet_en.pdf).

Milyen eredményeket hozott az OLAF vizsgálata?

A vizsgálati támogatás és hírszerzés biztosítása érdekében az OLAF koordinációs ügyet indított. Az OLAF szorosan együttműködött a részt vevő tagállamokkal és EFTA-államokkal, az Európai Bizottság Egészségügyi és Élelmiszerbiztonsági Főigazgatóságával és a Közös Kutatóközponttal. A helyszíni ellenőrzés, a mintavétel, valamint a számítógépek és hívásadatok alapos ellenőrzése alapján végzett kriminalisztikai vizsgálatok az alábbiak terén bizonyították az exportőr és az importőr közötti összejátszást:

- cukorszirupok használata a méz hamisítására és árának csökkentésére,
- akkreditált laboratóriumokban végzett elemzések rendszeres igénybevétele a méz/cukor keverékek behozatal előtti kiigazítása céljából, az ügyfelek és a hatósági szervek általi esetleges felderítés elkerülése érdekében,
- adalékanyagok és színezékek használata a méz valódi növényi forrásának meghamisítására,
- a méz valódi földrajzi eredetének elfedése a nyomonkövethetőségi adatok meghamisításával.

Hogyan fog a Bizottság fellépni annak biztosítása érdekében, hogy a mézet ne hamisítsák cukorral?

Az uniós agrár-élelmiszeripari jogszabályoknak való megfelelés biztosítása elsősorban az élelmiszer-vállalkozók feladata. Az élelmiszer-csalás felderítése és az ellene folytatott küzdelem a

tagállamok hatáskörébe tartozik. A mézágazati előállítás, feldolgozás és forgalmazás összes szakaszában működő élelmiszer-vállalkozók (köztük az importőrök) feladata:

- a) biztosítani, hogy az uniós piacon forgalomba hozott élelmiszerek teljesítsék a tevékenység szempontjából fontos uniós és nemzeti élelmiszerjogi követelményeket, és hogy az általuk forgalmazott méz megfeleljen az uniós forgalmazási előírásoknak;
- b) e követelmények teljesülését ellenőrizni (elsődleges felelősség); és
- c) pontosan meghatározni az általuk az uniós piacon forgalomba hozott vagy az EU-n kívülre exportált méz jellegét, összetételét, származási országát vagy származási helyét.

Az összehangolt fellépés eredményei szerint egyes élelmiszer-vállalkozók nem tesznek eleget elsődleges felelősségüknek, és ezzel veszélyeztetik a fogyasztói bizalmat, aláássák az élelmiszer-értékláncokat, tisztességtelen versenyt teremtenek az uniós termelők és gazdasági szereplők számára, illetve veszélyeztetik az élelmiszer-ellenőrzési rendszerek hitelességét. A Bizottság felszólítja a gazdasági szereplőket, hogy tegyenek eleget az uniós jog követelményeinek, és kérelmezzenek korrekciós intézkedéseket a mézágazat hírnevét rontó rossz eredmények kezelése érdekében.

Az élelmiszer-csalás felderítése és az ellene folytatott küzdelem a tagállamok felelőssége, különösen a hatósági ellenőrzésről szóló rendelet rendelkezései alapján. A rendelet átfogó eszköztárat biztosít a csalás elleni küzdelemhez, beleértve a határon átnyúló jogsértések esetén folytatandó együttműködésre vonatkozó rendelkezéseket, a Bizottság számára pedig szerepet biztosít ezen intézkedések hatékony alkalmazásának uniós szintű koordinálásában és érvényesítésében.

Léteznek ugyan a méz eredetiségének megállapítására szolgáló hivatalos analitikai módszerek, ezek azonban le vannak maradva, és nem elég érzékenyek a cukorral végzett hamisítások alacsony és közepes szintjének kimutatásához. A csalók így a jelenlegi analitikai képességek gyengeségét kihasználva tudják alakítani az idegen cukorral végzett mézhamisítás szintjeit. Ugyanezek az analitikai korlátok érvényesek a határellenőrzésekre is. A Közös Kutatóközpont által az összehangolt uniós fellépés keretében alkalmazott módszerek hasznosnak bizonyultak ugyan a csalási gyanúk feltárásában, de még harmonizálásra és egységesítésre várnak. Egy ilyen program megfelelő finanszírozást és időt igényel a hatósági ellenőrző laboratóriumokban történő hatékony végrehajtáshoz. A Bizottság a nemzeti piaci és határellenőrzések fokozására kérte a tagállamokat, ám a fent említett korlátok kezelése nélkül ez a kérés nem teljesíthető teljes mértékben.

Hogyan fog a Bizottság együttműködni a harmadik országok illetékes hatóságaival?

A behozatalt illetően a Bizottság már beillesztett egy eredetiségi követelményt az importált mézet kísérő bizonyítványba (lásd: a Bizottság (EU) 2022/36 végrehajtási rendelete (2022. január 11.) az (EU) 2020/2235 végrehajtási rendelet III. mellékletének az egyes élő víziállatok és állati eredetű termékek szállítmányainak az Unióba történő beléptetésére vonatkozó bizonyítványminták tekintetében történő módosításáról (HL L 8., 2022.1.13., 36. o.)).

A Bizottság az importellenőrzések megerősítését is javasolni fogja, ám a harmadik országokban tevékenykedő, azonosított csalók ellenőrzésének megerősítését az akadályozza a tagállamok számára, hogy jelenleg – számos más állati eredetű termékkel ellentétben – nem kötelező

jegyzékbe venni az EU-ba mézet exportálni jogosult létesítményeket. E jegyzékbe vétel lehetővé tenné az állati eredetű termékek, a szaporítóanyagok, az állati melléktermékek és az összetett élelmiszer-készítmények fokozott hatósági ellenőrzéseinek az illetékes hatóságok általi összehangolt végrehajtására vonatkozó, határállomásokon alkalmazott eljárásokról szóló, 2019. november 7-i (EU) 2019/1873 bizottsági végrehajtási rendelet (HL L 289., 2019.11.8., 50. o.) rendelkezéseinek alkalmazását.

Végezetül, a Bizottság igyekszik együttműködni az exportáló országok illetékes hatóságaival. Minden érintett ország meg fogja kapni az összehangolt uniós fellépés eredményeit, továbbá felkérést kap vizsgálatok lefolytatására és a megerősített csalások megfelelő szankcionálására.